

Сьогодні перед нашою державою стоїть багато проблем, які не вирішувалися протягом 25 років її існування. Їх можна вирішити, провівши швидкі радикальні реформи. Однією з таких нагальних проблем є підвищення ролі територіальних громад у розв'язанні місцевих питань життєзабезпечення населення. Для вирішення цього складного завдання зараз проводиться реформа децентралізації місцевого самоврядування. Щоб дізнатися як проходить вона в області ми звернулися до виконуючого обов'язки заступника голови обласної державної адміністрації Бутрія Дмитра Стефановича, який курує питання проведення децентралізації в області.

Дмитре Стефановичу, зараз багато говориться про децентралізацію, про її необхідність, нагальність проведення та вигідність для жителів територіальних громад. Хочемо відкрити завісу таємничості над цим процесом. Що за звір такий децентралізація? Для необізнаного громадянина звучить моторошно, як націоналізація якась. Люди бояться, що в них заберуть ради, а з ними школи, дитячі садки, ФАПи тощо.

Розумієте, існуюча нині система адміністративно-територіального поділу та місцевого управління дісталася нам у спадок від радянської влади. Хоч вона і мала назву влада рад (територіальних виборних органів влади), насправді, була жорстко централізованою вертикаллю з підпорядкуванням нижчих рад більш вищим, при безумовному диктаті комуністичної партії. Хоча й у 1997 році, з прийняттям Закону України «Про місцеве самоврядування» була спроба реформувати цього радянського монстра у якусь справжню подобу самоврядування, проте це вийшло тільки політично. Економічно місцеві ради в силу об'єктивних причин так само залежали від центру, будучи дотаційними.

Тому зараз проводиться вже чергова остаточна спроба реформи місцевого самоврядування шляхом його децентралізації, що передбачає передачу частини владних повноважень від органів державної влади та частини фінансових надходжень з державного до місцевих бюджетів.

Які саме повноваження та фінансові ресурси передаються державою?

Зараз місцеві бюджети отримали втричі більше коштів, завдяки Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин»

та Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи». Загалом обсяг фінансових ресурсів збільшився майже на 15 відсотків, що в абсолютних цифрах складає 34,1 мільярд гривень. Зросли обсяги фінансування освіти на 13 відсотків та охорони здоров'я на 12 відсотків.

Так може при таких бюджетних надходженнях об'єднання є зайвим? Залишити сільські громади в цих межах, щоб не хвилювати людей?

Давайте дамо відповідь на це без зайвих емоцій, скупую мовою цифр. До початку реформи у 92 відсотках сільських громад проживало менше 3000 жителів. Майже 11 відсотків сільських територіальних громад мали менше 500 жителів. Це призводило до того, що більше половини сільських громад були дотаційними на 70 відсотків. А 483 територіальні громади взагалі на 90 відсотків утримувалися за рахунок держави.

А тепер дайте самі собі відповідь – чи зможе така адміністративна одиниця розвиватися? Будувати дороги, зробити освітлення вулиць, налагодити безперебійне водопостачання, ремонтувати, чи ба, просто утримувати соціальні об'єкти?

Щоб бути самодостатнім треба мати інвестиційну привабливість, а це значні площі сільгоспугідь. Інвестор не прийде на розрізнені клаптики землі. Треба значний трудовий потенціал, який можуть дати декілька сільських населених пунктів. Також це добра база для наповнення місцевого бюджету, адже 60 відсотку податку на доходи фізичних осіб залишаються в ньому. І громада, що має не менше 5 тисяч населення перестає бути дотаційною. Проте самоокупність хоч і добре, але все ж не дає розвитку. Об'єднані громади тут мають перевагу – додаткові фінансові можливості. У цьому році об'єднаним територіальним громадам з державного бюджету на розвиток інфраструктури було передбачено спеціальну субвенцію в розмірі 1 мільярд гривень. Ці кошти розподілилися між 159 об'єднаними громадами за чіткою формулою, залежно від кількості сільського населення та площі громади, а не від економічної спроможності населених пунктів.

Бюджети об'єднаних громад переводяться на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, оскільки вони прирівнюються до міст обласного значення. Фінансування їх буде прямим від держави до громади, виключаючи ланки району та області.

Крім фінансів держава передає і наступні владні повноваження. Об'єднаним громадам передаються функції державно архітектурно-будівельної інспекції, а це введення в експлуатацію об'єктів будівництва. Очікується, що це значно спростить ці процедури та дасть поштовх демографічному, економічному, інфраструктурному розвитку.

Встановлення орендної плати за землю. Також очікується новий закон, що громада розпоряджатиметься землями в межах і поза межами населених пунктів.

Таким чином ми з вами переконуємося, що об'єднання необхідне.

Ну добре, пане Дмитре, переконали. А як це реалізується на практиці? Державою «згори», чи громадами «знизу»? На підставі чого? Чи є у вас чіткий план цього процесу?

Так, звичайно. Але по-черзі. Ще 01 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням ухвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яку схвалили провідні експерти Ради Європи. Отже вона цілком відповідає європейським принципам та реформам. 17 червня 2014 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад», який заклав перші підвалини. І нарешті головною подією децентралізації стало ухвалення 05 лютого 2015 року Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Останній закон дав практичний поштовх процесу децентралізації в Україні і сьогодні ми вже маємо близько 172 об'єднаних громади, на базі колишніх 800. До реформи в Україні існувало 11520 територіальних громад, з них 458 міських, 783 селищних, 10279 сільських. Після завершення об'єднаної процесу має стати близько 1500 потужних громад.

На місцевому рівні ці процеси проходять на основі перспективних планів, ухвалених обласними радами. Перспективний план формування територій громад Херсонської області був затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2015 року №832-р. Згідно з планом в області передбачено створення 41 об'єднаної територіальної громади.

Звичайно це не догма, а радше дороговказ. Він активно обговорюється жителями територіальних громад. В процесі таких обоюдно консультативних обговорень можливі зміни. Так що ніякого диктату «згори» не існує. Хоча є певне нерозуміння процесу «знизу» на рівні жителів територіальних громад, але завдяки цим консультаціям та роз'ясненням вони долаються.

Так у нас в області стартував з цією метою «Децентралізаційний марафон», ініціатором якого виступило громадське об'єднання Асоціація міст України, яке на рівні з державою займається впровадженням децентралізації на практиці. Відмітимо ще одного партнера по цій справі – Регіональний офіс реформ.

Учасники марафону проінформують про переваги децентралізації, роз'яснять процеси та етапи об'єднання громад, проконсультують і допоможуть підготувати необхідні документи та проекти рішень.

Чим може похвалитися область на вашу думку? Чи є у нас об'єднані громади? Як ми виглядаємо на фоні інших регіонів?

У 2015 році у Високопільському районі області була створена Кочубеївська сільська об'єднана територіальна громада, яка об'єднала 4 сільські ради та 14 населених пунктів із загальною кількістю 3168 осіб. 23 липня цій громаді виповниться рік. Зараз це свідомо громада, яка знає пріоритети свого розвитку, має бюджет у розмірі 10,5 мільйонів гривень, проти 22 мільйонів бюджету Високопільського району. Громада отримала від держави субвенцію на розвиток інфраструктури у сумі 4,6 мільйонів гривень.

Після активного обговорення сумнівів щодо децентралізації маємо результат. Насьогодні 5 майбутніх об'єднаних територіальних громад увійшли до фінального етапу створення - отримали позитивні висновки від обласної державної адміністрації щодо відповідності власних рішень про об'єднання законам України. Це Рубанівська громада (Великолепетиський район), Христинівська та Асканія-Новська громади (Чаплинський район), Музиківська громада (Білозерський район), Каланчацька громада (Каланчацький район).

Активно просувається процес в інших громадах області, сподіваємось, що до кінця літа

пройдуть всю процедуру об'єднання ще декілька громад – Тавричанська, Любимівська (Каховський район), Чулаківська та Бехтерська (Голопристанський район), Скадовська (Скадовський район), Архангельська та Високопільська (Високопільський район), Присиваська (Чаплинський район), Агайманська (Іванівський район), Борозенська (Великоолександрівський район).

Це як для Півдня України непоганий результат, хоча лідирує в питаннях децентралізації Захід. Мабуть тому, що люди ближче знаходяться до Європи і на власні очі бачать переваги децентралізації, проведеної двадцять років тому.